

VILNIAUS UNIVERSITETO DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Mokslų sritis/ys, kryptis/ys (kodai)	Medicinos ir sveikatos mokslai (M 000): Medicina (M 001)			
Fakultetas, Institutas, Katedra /Klinika	Medicinos fakultetas Klinikinės medicinos institutas Neurologijos ir neurochirurgijos klinika			
Dalyko pavadinimas (ECTS kreditai, val.)	Demielinizuojančios nervų sistemos ligos 7 kreditai (189 val.)			
Dalyko studijų būdas	Paskaitos	Seminarai	Konsultacijos	Individualus darbas
ECTS kreditai	-	-	1	6
Dalyko vertinimo būdas (vertinama 10 balų sistemoje)	Egzaminas. Vertinama žodžiu, pateikiami penki klausimai.			
DALYKO KURSO TIKSLAS				
<p>Suteikti teorines žinias apie šiuolaikinę demielinizuojančių ligų sampratą, paplitimą, etiologiją, patogenezę, ligonio ištyrimą, diagnostikos ir gydymo metodus, demielinizuojančių ligų ir jų gydymo bei neštumo sąveiką. Apžvelgti demielinizuojančių ligų naujausius klinikinius tyrimus ir gydymo perspektyvas. Suformuoti įgūdžius pacientų su įtariama išsėtine skleroze ir kitomis demielinizuojančiomis ligomis klinikiniam įvertinimui (panaudojant klinikinius metodus, klausimynus, testus ir skales); elektrofiziologinių, neurovizualinių, radiologinių, laboratorinių ir neuropsichologinių tyrimų rezultatų interpretavimui. Įgalinti parinkti įrodymais pagrįstą gydymą konkrečiam išsėtine skleroze ar kita demielinizuojančia liga sergančiam pacientui ir įvertinti gydymo efektyvumą, atpažinti galimas vaistų nepageidaujamas reakcijas ir jas koreguoti. Supažindinti su optimaliu neščiosios, sergančios demielinizuojančia nervų sistemos liga, gydymo ir konsultavimo planu.</p>				
PAGRINDINĖS DALYKO TEMOS				
<p><i>Įvadas į demielinizuojančias nervų sistemos ligas.</i> Klasifikacija. Centrinės nervų sistemos (CNS) demielinizuojančios ligos, diagnostiniai sindromai, diferencinė diagnostika. <i>Pacientų, kuriems įtariama demielinizuojanti liga, ištyrimo taktika.</i> Klinikinis neurologinis ištyrimas: piramidinės, jutimų, kamieninės, smegenėlių, regos, dubens organų funkcijos, kognityvinių funkcijų įvertinimas. <i>Pacientų, kuriems įtariama CNS liga radiologinis ir neurofiziologinis ištyrimas.</i> Instrumentiniai tyrimo metodai (magnetinio rezonanso tomografija, neurofiziologiniai sukeltųjų potencialų tyrimai) ir imunologiniai tyrimai. Pakitimų diferencinė diagnostika. <i>Išsėtinė sklerozė (IS). Kliniškai izoliuotas sindromas. Retos demielinizuojančios ligos.</i> IS etiologija, patofiziologija, patologija, klinika, klinikinės eigos, itin aktyvios IS diagnostika, ligos eigą imunomoduliuojančio ir simptominio gydymo skyrimo principai. Retos demielinizuojančios ligos: Balo koncentrinė sklerozė, Schilderio liga (difuzinė sklerozė), Marchiafava-Bignami liga (<i>corpus callosum</i> demielinizacija).</p>				

IS diagnostiniai kriterijai. Radiologiniai IS diagnostiniai kriterijai.

Atnaujinti McDonaldo diagnostiniai kriterijai ir praktinis jų pritaikymas išsėtinės sklerozės diagnostikoje. Barkhofo diagnostiniai radiologiniai kriterijai. Modernių radiologinių tyrimų vertė IS diagnostikoje ir diferencinėje diagnostikoje.

Kognityvinių sutrikimų sergant IS diagnostika.

Kognityvinių testų rinkiniai, trumpo kognityvinių funkcijų ištyrimo (BICAMS) ir kompiuterizuoto kognityvinių funkcijų ištyrimo (CANTAB) klinikinė vertė ir praktinis jų pritaikymas.

IS paūmėjimai.

IS paūmėjimų diagnostika ir diferencinė diagnostika, fizinių ir kognityvinių klinikinių simptomų išreikštumo įvertinimas, ištyrimo metodika, paūmėjimų gydymas ir paūmėjimų prognostiniai veiksniai. Kortikosteroidų pulsterapijos skyrimo principai ir plazmaferezės taikymo indikacijos.

Seksualinė disfunkcija sergant IS.

Tipai, pobūdis, priklausomybė nuo neurologinių simptomų raiškos, ligos naštos įtaka.

Imunomoduliuojantis ir simptominis išsėtinės sklerozės gydymas, gydomų pacientų monitoravimas, naujos terapijos ir gydymo būdai, gydymo perspektyvos. Imunomoduliuojančio gydymo (IMG) skyrimo indikacijos, pirmos, antros ir trečios eilės imunomoduliuojančių vaistų parinkimas, IS gydymo algoritmai. Imunomoduliuojančių vaistų (interferonų beta-1a ir 1b, glatiramero acetato, teriflunomido, tekfideros, fingolimodo, natalizumabo, alemtuzumabo ir kt.) veikimo mechanizmai. Itin aktyvios IS diagnostikos ypatumai ir gydymo principai, autologinė kamieninių kraujo ląstelių transplantacija. Pacientų, kuriems skiriamas IMG, saugi atranka (saugaus ir efektyvaus gydymo pasirinkimas, monitoravimas, gydymo saugumo vertinimas, šalutinės vaistų reakcijos ir jų prevencija). Pacientų ilgalaikė dispanserizacija, gydymo efektyvumo vertinimas. Imunosupresantų taikymas ir efektyvumas. IS registrai, ilgalaikės pacientų stebėsenos sistemos principai ir vertė. Daugiažidininė progresuojanti leukoencefalopatija: klinika, diagnostika, išsivystymo prevencija.

IS ir nėštumas.

IS ypatumai nėštumo metu, moters būklės vertinimas nėštumo ir laktacijos periodu, taikomo gydymo indikacijos ir saugumas, imunomoduliuojančio gydymo atnaujinimo indikacijos po laktacijos. Gimdymo taktikos pasirinkimas ir nuskausminimo rekomendacijos. Kontracepcijos priemonių parinkimas IS sergančiais moteriais.

Vaikų ir paauglių amžiaus IS.

Diagnostikos ypatumai, diferencinė diagnostika, gydymo taktikos pasirinkimas, taikomų terapijų saugumas vaikams, gydymo keitimo indikacijos, ilgalaikio stebėjimo taktika ir ligos prognozė.

Optinis neuromielitas (Devic liga).

Epidemiologija, paplitimas, etiopatogenezė, patologija, klinika, diagnostiniai kriterijai, diferencinė diagnostika, imuninius procesus veikiančio gydymo skyrimo principai, prognozuojamas gydymo efektyvumas, klinikinio atsako vertinimas, simptominis ir reabilitacinis gydymas.

Mielitas (ūminis idiopatinis demielinizuojantis uždegiminis mielitas).

Terminologija, mielitų diagnostika ir diferencinė diagnostika. Epidemiologija, etiologija, patogenezė, patologija, klinika, mielito diagnostiniai kriterijai ir jų taikymas, diferencinė diagnostika, gydymo pasirinkimas (gliukokortikoidai, plazmaferezė, ilgalaikis gydymas). Saugumo ir efektyvumo vertinimas taikant ilgalaikį gydymą.

Optinis neuritas.

Epidemiologija, etiologija, patogenezė, patologija, klinika, diagnostika ir diferencinė diagnostika. Optinio neurito gydymo principai. Oftalmologinis ištyrimas,

regos aštrumo, akių dugno įvertinimas, papildomi instrumentiniai tyrimai. Optinės koherentinės tomografijos taikymo indikacijos ir vertė optinio neurito, išsėtinės sklerozės diagnostikoje ir diferencinėje diagnostikoje, ilgalaikio tinklainės nervinių skaidulų sluoksnio storio monitoravimo vertė.

Ūminis išsėtinis encefalomyelitas.

Terminologija, epidemiologija, etiologija ir patogenezė, klinika, diagnostika (klinikinė, radiologinė, imunologinė), diferencinė diagnostika, gydymas, prognozė ir profilaktika.

Centrinė tilto mielinolizė ir ekstrapontinė mielinolizė.

Istoriniai ligos aspektai, epidemiologija, etiologija ir patogenezė, patologija, klinika, diagnostika ir diferencinė diagnostika (radiologinių vaizdų interpretavimas), gydymo principai, elektrolitų pusiausvyros sutrikimų koregavimo principai ir rekomendacijos, ligos profilaktika ir prognozė.

SVARBIAUSIA REKOMENDUOJAMA LITERATŪRA

1. Klinikinė neurologija. Red. V.Budrys. 2-as leid. Vilnius, Vaistų žinios, 2009.
2. A.Ropper, M.Samuels, J.Klein, S.Prasad. Adams and Victor's Principles of Neurology. McGraw-Hill. 11th ed., 2019.
3. Wilkins A. Progressive Multiple Sclerosis. Springer, 2013.
4. Lucchinetti CF, Hohlfeld R. Multiple sclerosis 3. Saunders, 2010.
5. Fox RJ. et al. Multiple sclerosis. Continuum. Vol.19 N4. 2013.
6. Krieger SC et al. Multiple sclerosis and other demyelinating diseases. Continuum. Vol.22N3.2016
7. Goodin DS. Handbook of clinical neurology. Multiple sclerosis and related disorders. Elsevier, 2014.
8. Minagar A. Multiple sclerosis. An overview of clinical features, pathophysiology, neuroimaging, and treatment options. Morgan and Claypool. 2014.
9. Scolding N, Wilkins A. Multiple sclerosis. Oxford University Press, 2012.
10. Urgentinė neurologija. Red. V.Budrys. Vilnius: Vaistų žinios, 2011.
11. Hodges JR. Cognitive assessment for clinicians. 3rd Ed. Oxford University Press, 2017

KONSULTUOJANTYS DĖSTYTOJAI

1. Dalyką koordinuojantis dėstytojas: Rasa Kizlaitienė (doc. dr.)
2. Gintaras Ferdinandas Kaubrys (prof. dr.).

PATVIRTINTA:

Vilniaus universiteto Medicinos ir sveikatos mokslų Doktorantūros mokyklos Tarybos posėdyje: 2022 m. rugsėjo 29 d.

Tarybos pirmininkė: prof. Janina Tutkuvienė